

ASPECTS OF DETERMINING THE PROSPECTS FOR ATTRACTING INVESTMENT IN TOURISM

A. Taniyev

SamSU Associate Professor

J. Haydarov

Master of SamSU

Annotation:

This article aims to create all the necessary conditions for the effective work of investors in the field of tourism. Uzbekistan's geographical location, development of the transport network, abundance of natural resources, high level of development of production and social infrastructure, staffing of tourism organizations and other factors highlight the opportunities for investors to look to the future with confidence.

Keywords: Investment flows, domestic investment, free economic zone.

Erishilgan yutuqlar bilan birga bu borada to'siq va kamchiliklar mavjud. Buning yaqqol misoli bo'lib, mamlakatni turizmga investitsiya oqimi holatini belgilaydigan asosiy ko'rsatkich bo'lgan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar turizm sohasiga oqimning yetarli darajada ko'paymaganligini ko'rsatish mumkin.

Shu nuqtai nazardan ham xorijiy investitsiya turizm sohasiga samaradorligini rivojlantirish va bevosita xorijiy investitsiyalarni turizm bozoriga oqimini ko'paytirish maqsadida quyidagi tadbirlar amalga oshirilishi kerak:

- Mamlakat turizmga investitsiya jalb qilishda hududiy sharoitni yaxshilash va muammolar yechimini topish maqsadida, xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar mutaxassislari, hududiy hokimliklarining mutaxassis vakillari, investitsiya imkoniyatiga ega bo'lgan yirik kompaniya va korxonalar rahbarlari hamda Respublikaning turizm sohasida investitsiyalar sohasidagi yetuk olimlari ishtirokida, keng jamoatchilik o'rtasida ochiq muloqot tashkil qilinib, mavjud muammolar oshkoralik bilan har tomonlama muhokama etilishi lozim. Shu asosda masalaga keng jamoatchilik fikrini jalb qilgan holda, mutaxassislar, olimlar va amaliyotchilar o'rtasida ilmiy va iqtisodiy asoslangan yagona investitsiya siyosatini, shuningdek, qabul qilingan qonun va qarorlarni amalda ishlash mexanizmini ishlab chiqish va hayotiyeligini ta'minlash lozim.

- Turizmda investitsiyalar oqimiga (nafaqat xorijiy, balki ko'p tomonlama ichki investitsiyalar taalluqli) ta'sir qiluvchi omillardan biri sifatida marketing tadqiqotini zaif olib borilayotgani, natijada ko'plab ishlab chiqarilgan mahsulotlar omborlarda qoldiq bo'lib qolayotganligini ko'rsatmoqda. Bu muammoni faqat investitsiyalarning o'ziga bog'liq, echimini izlamasdan, aholi va korxonalarining iste'mol qobiliyatini ko'tarish, ishlab chiqarilgan tovarlar va xizmatlarga nisbatan sog'lom talab darajasini oshirish nuqtai nazaridan qaralishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

- Turizm tashkilotlarning moliyaviy ko'rsatkichlari hamda moliyaviy indikatorlar haqida xolis va ishonchli axborot ta'minoti xamon yaxshi yo'lga qo'yilgani yo'q. Bu masalani hal qilish uchun muqobil va mustaqil nodavlat axborot agentlari tashkil qilinishi lozim.

Xorijiy investitsiyalarni turizmga jalb qilishda xuquqiy asoslarga taalluqli hozirgi vazifa — bu hukumatning xorijiy investitsiyalar bo'yicha uzoq muddatli barqaror pozitsiyalarini shakllantirish va uni potentsial xorijiy investorlarga yetkazishdan iboratdir.

Mamlakatimiz ichki ehtiyojlariga to'liq javob beradigan iqtisodiy ot tuzilmasini bosqichma-bosqich takomillashtirish, tabiiy-iqtisodiy resurslarimizdan oqilona va samarali foydalanishga asoslangan tashqi iqtisodiy faoliyat ko'lamini kengaytirish iqtisodiyotimizning yuqori sur'atlar bilan barqaror o'sishini va muvozanatlashgan makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni ta'minlashning asosiy kafolatlaridan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda xorijiy investitsiyalarni turizmga yanada kengroq miqiyosda jalb qilish, xorijiy investorlarni o'z mablag'larini mamlakat turizmi uchun sarflashga qiziqtirish maqsadida qonun asosida ular uchun imtiyozli moliyaviy sharoitlar yaratilgan, jumladan:

- xorijiy investorlar kapitalini saqlanishi uchun kafolatlar;
- ko'rilgan zararlarni qoplanishi uchun kafolatlar;
- soliqqa tortish tizimida ularga oid belgilangan imtiyozlar;
- foyda va daromadlarni xorijga olib chiqib ketishning erkinligi;
- milliy so'mda va chet el valyutasida olingan foydalarni o'tkazish va olib chiqib ketish imkoniyati;
- bojxona imtiyozlarining mavjudligi;
- xorijiy investorlarning mulklari va ularning o'zlarini xavf-xatarlardan sug'urtaviy muhofaza qilish tizimini yaratilganligi.
- Xorijiy korxonalarini tashkil etish orqali chet el investitsiyalarini turizmga jalb qilish bugungi kunda kengayib bormoqda. O'zbekistonda xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalar iqtisodiyotning turli soxalarida tashkil etilishi mumkin. Yirik xorijiy kompaniya va korxonalar

o`z mol – mulklari bir qismini ajratib, shu`ba korxonalar ochishi mumkin. Bunday shu`ba korxonalariga ham qo`shma korxonalariga qo`yilgan talablar belgilangan.

· Ikki yoki uchdan ortiq davlat yoki korxonalar o`z kapitallarini jamlagan holda halqaro tashkilotlar tashkil etishi mumkin.

· Kontsessiya shartnomalari – bu tabiiy boyliklarni, ayrim foydali qazilmalarni qazib olish va o`zlashtirish uchun tuzilgan shartnomalardir.

· Lizing shartnomasi esa chet el investitsiyalari turizm tashkilotlari ishtirokida asbob - uskunalarni, texnika – texnologiyalarni uzoq muddatga ijaraga olish. Tenderlar esa tanlov asosida investorlarning investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga jalb etilishidir. Erkin iqtisodiy hudud – bu ma`lum hududda chet el investitsiyalari erkin kirib kelishi va ularga nisbatan qator imtiyozlar belgilangan hududdir.

O`zbekiston Respublikasining "Erkin iqtisodiyot hududlar to`g`risida"gi Qonunida erkin iqtisodiy hududga quyidagicha ta`rif berilgan: "Erkin iqtisodiy hududlar – mintaqani jadal ijtimoiy — iqtisodiy rivojlantirish uchun mamlakat va chet el kapitalini, istiqbolli texnologiya va boshqaruv tajribasini jalb etish maqsadida tuziladigan, aniq belgilangan ma`muriy chegaralari va alohida huquqiy tartib otib o`lgan maxsus ajratilgan hududdir". Erkin iqtisodiy hududlarni tashkil etish jarayonida davlat qo`llab - quvvatlovchi, rag`batlantiruvchi hamda nazorat qiluvchi sifatida bosh islohotchi bo`lishi lozim. Davlatning bosh iclohotchi sifatida qatnashishi xorijiy mamalakatalar tajribasida aniq namoyon bo`ladi, masalan, Xitoy hukumati 1 dollar chet el investitsiyalarni jalb etish uchun 4 dollar o`z mablag`larine safarbar etgan.

Natijada, milliy va asosan, xorijiy investorlar hududlarga investitsiyalar kirita boshlagan, bu esa o`z navbatida, mamlakat iqtisodiyotini rivoji uchun poydevor bo`lib xizmat qildi. Rossiyada yaratilgan erkin iqtisodiy hududlarga Naxodka, Kaliningrad viloyati, Sankt – Peterburg shahari va boshqalar kiradi. Qozog`istondagi birinchi erkiniqtisodiy hududlar 1991 yilda paydo bo`lgan. Bular: Jezqozg`on viloyatdagi Jayren - Atasu, Kostanay viloyatdagi Lisakov va Olmaota shahardagi "Otakent" erkin iqtisodiy hududlaridir.

Xulosa qilib aytadegan bo`lsak mamlakatning kredit qobiliyatini, O`zbekistonning birinchi darajali qarz beruvchi mamlakat sifatidagi obro`-e`tiborini qo`llab-quvvatlash lozim. Xorijiy investitsiyalar turizm tashkilotlar ishtirokidagi faoliyatiga davlat va nazorat idoralari tomonidan noqonuniy aralashuvlarga yo`l qo`ymaslik zarur. Mintaqalarning tabiiy-iqtisodiy salohiyatini aniq hisobga olgan xolda har bir mintaqa uchun investitsiyalarni turizmga jalb etishning ustivor yo`nalishlarini belgilab olish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shodmonov Sh.Sh., Gafurov U.V. Globallashuv jarayoni va moliyaviy inqiroz sabablari. // Adolat, 2009 yil 27 fevral.
2. O'lmasov A., Vahobov A. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. -T.: "Sharq" nashriyoti, 2007.
3. G'ozibekov D. Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari.-T.: Mehnat, 2003 yil. 334 b.
4. Bodi, Zi, Keyn, Aleks, Markus, Alan. Prinsipi investisiy, 4-e izdanie.: Per. s angl. "Vilyams", 2008.- 984 s . 2 ekz.
5. Sharp U., Aleksander G., BeyliDj. Investisii: Per. s angl. - M. INFRA-M, 2007. 1028 s.
6. Shevchuk D.A. Organizasiya i finansirovanie investisiy-Rostov n/D.:Feniks, 2008. - 272 s.